

Teologisk nemd
Mellomkirkelig råd
Postboks 799 Sentrum
0123 Oslo

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSFAKULTET

Oslo, 03.12.2014

The Church – Towards a Common Vision Høringsuttalelse fra Det teologiske Menighetsfakultet

Det teologiske Menighetsfakultet takker for muligheten til å gi innspill til Den norske kirkes offisielle høringssvar på dokumentet *The Church – Towards a Common Vision* fra Faith and Order. Vi konstaterer at det nå ikke dreier seg om innspill til et dokument som skal bearbejdes videre, men om å ta stilling til den foreliggende tekst med henblikk på i hvilken grad vi kan slutte oss til den og hva den kan ha å si for vår egen kirke og for det økumeniske fellesskap. MF vil berømme Norges kristne råd for å gjøre dokumentet tilgjengelig i norsk oversettelse, noe som vil kunne øke dets betydning for kirker i Norge.

Vi har disponert våre innspill i det følgende etter de spørsmålene som er formulert i brevet fra Teologisk nemnd, selv om det vil være en del overlapping i hva som kunne vært med under de enkelte spørsmål. Vi har i utgangspunktet forholdt oss til den engelske teksten, men henter sitater fra den norske oversettelsen. Henvisningene er til avsnittsnumrene som er felles for begge utgaver.

Vi har valgt å begrense oss til de spørsmålene som er sammenfallende med spørsmålene i selve dokumentet. MF vil komme tilbake til teologiske spørsmål knyttet til kirkeordning i forbindelse med andre høringer.

Spørsmål 1: I hvilken grad reflekterer denne teksten deres kirkeforståelse?

Teksten føyer seg inn i en generell utvikling i arbeidet med ekklesiologi som de senere årene har gjort seg gjeldende både i den fagteologiske diskusjonen, og i kirkelige tekster. Mens man tidligere har tatt utgangspunkt i de enkelte konfesjonelle tradisjoner, etablerer man her et større og økumenisk perspektiv. Et viktig premiss for denne utviklingen, som også gjenspeiles i dokumentet, er en fornyet bevissthet om eskatologiens betydning for kirkeforståelsen, der kirken ikke forstås som realiseringen av gudsriket, men som et tegn og en forsmak på gudsriket. Til denne nyorientering hører også en fornyet lesning av de nytestamentlige kirketekster, som bidrar til å overskride hittil atskilte konfesjonelle tradisjoner, og åpne opp for konvergens og differensiert konsensus i spørsmålet om kirkeforståelsen. Selv om teksten ikke representerer en tradisjonell framstilling av luthersk kirkeforståelse, er den i stor grad forenlig med viktige anliggender i en luthersk ekklesiologi, både slik denne tradisjonelt er blitt forstått og slik den er blitt utviklet de siste årene. Riktignok finner vi blant annet at dåpsperspektivet spiller en for underordnet rolle i dokumentet. I det store og hele uttrykker imidlertid teksten anliggender vi mener konvergerer med en luthersk forståelse av kirken.

POSTADRESSE

Pb. 5144 Majorstuen
NO-0302 Oslo

BESØKSADRESSE

Gydas vei 4, Majorstuen
Oslo

TELEFON

22 59 05 00

FAKS

22 59 05 05

E-POST

post@mf.no

BANKGIRO

6038 05 58583

ORG.NR.

NO 970011994 MVA

www.mf.no

Blant de mange tema som kunne vært trukket fram i denne sammenheng, er forståelsen av det lokale gudstjenestefeirende fellesskap som grunnenheten i kirken, noe som samsvarer godt med en luthersk kirkeforståelse slik den er uttrykt i CA VII. Etter vår mening er forståelsen av den universelle kirke som et «fellesskap av lokale kirker» (31) et godt utgangspunkt for å forstå den ekklesiologiske status til kirkesamfunn og økumeniske fellesskap.

Spørsmål 2: I hvilken grad representerer denne teksten et grunnlag for vekst i enhet mellom kirkene?

Kirkelig enhet er et sentralt tema i Det nye testamentet, i den økumeniske bevegelsen, og også i vår kirke. Synlig kirkelig enhet er et mål, men også en krevende utfordring, globalt og lokalt. Vi ser med glede på at Faith and Order presenterer en konvergenstekst med fokus på dette temaet, og anser *The Church* for å være et godt redskap i det vedvarende teologiske og kirkelige arbeidet for å fremme økt synlig kirkelig enhet.

Forholdet mellom hva kirken er og hva den gjør eller møter har ofte vært behandlet atskilt, slik vi blant annet har sett det gjennom de to grenene i det økumeniske arbeidet «Faith & Order» and Life & Work». Det er gledelig å registrere at disse to dimensjonene ved kirkeforståelsen i stadig sterkere grad søkes integrert, slik vi også ser i dette dokumentet, for eksempel når det fastslås at «... service (*diakonia*) belongs to the very being of the Church» (58).

Vi finner likevel grunn til å påpeke at det fortsatt gjenstår en del her, og at språket i dokumentet avslører dette. Det er viktig å ha fokus også på de splittelser i kirkefellesskapet som ikke er tradisjonelt konfesjonelle, men som følger andre skillelinjer – kjønn, klasse, etnisitet, seksuell orientering, og så videre. Ofte uttrykkes det, gjerne med gode intensjoner, som at kirken «står overfor» og eller «møter» ulikhet, urett, utestengning, krise, sykdommer og lignende som etiske utfordringer. Men virkeligheten er jo at disse utfordringene finnes midt i kirkefellesskapet, at kirken tar del dem eller er del av den virkeligheten de representerer, og at dette utfordrer kirkens enhet fra innsiden.

Dokumentet *The Church* presenterer en forståelse av hva det er å være kirke som er mer rommelig enn det enkelte kirkesamfunns syn. Dermed kan den enkelte kirke få ressurser til å arbeide med hvordan ens egen kirke kan få en rikere forståelse av hva det er å være kirke. Denne prosessen kan igjen føre til en økt forståelse for andre kirkers ekklesiologi, og til at kirker nærmer seg hverandre i en felles forståelse av kirkens bærende visjon, identitet og oppdrag.

Hvorvidt teksten faktisk vil bidra til en slik vekst i enhet, avhenger av kirkenes mottakelse av teksten. Etter publiseringen av *Baptism, Eucharist and Ministry* var det en omfattende resepsjonsprosess der kirkene gav offisielle responser på teksten, og der teksten sammen med disse responsene har blitt et godt redskap for økumenisk arbeid for økt synlig kirkelig enhet. MF anbefaler Den norske kirke å bidra til at også *The Church* kan få en konstruktiv resepsjonsprosess både ved å gi en offentlig respons på teksten og ved å anbefale bruk av teksten i relevante kirkelige fora og i utdanningsammenheng.

På den positive siden finner vi særlig grunn til å trekke fram det pilegrimsperspektivet på kirken som gjøres gjeldende i dokumentet som helhet, og særlig i kapittel III. Kirken er med nødvendighet et fellesskap på vandring, i bevegelse, underlagt forandring som betingelse. Slik sett foregriper den Guds rike, som det heter, men er enda ikke dets fulle virkeliggjøring (33). Pilegrimsperspektivet kunne etter vårt skjønn også ha vært utnyttet i forhold til det som står i kapittel IV om evangeliets moralske utfordring. Nettopp i møte med vanskelige etiske spørsmål, er det grunn til å understreke at noen av de moralske utfordringene kirkene står i, er relativt sett nye for vår tid, enten det nå gjelder spørsmålet om global rettferdighet mellom det «globale nord» og det «globale sør» (64), behovet for miljøvern (64), eller

enkelte spørsmål knyttet til «vurderinger av hvilke prinsipper for personlig og kollektiv moral som svarer til Jesu Kristi evangelium» (63). I denne sammenheng er det viktig å fastholde en dobbel forpliktelse, både å ta hensyn til de forandrede forutsetninger og forpliktelsen på kirkens apostoliske grunnlag.

Etter vårt skjønn viser teksten at det i de fleste spørsmål i ekklesiologien er grunnlag for konvergens og større enhet mellom kirker. Samtidig demonstrerer teksten at den største vanskelighet i dag ligger i spørsmålet om embeter og tjenester i kirken, herunder spørsmålet om vigslede tjenester. For mange kirker synes tilnærming i tjenestestruktur å være en forutsetning for større enhet. Dokumentet viderefører her linjen fra BEM-dokumentet med at foreslå det treleddede embetsmønster som en fremtidig modell for kirkene. Vi vil for vår del stille oss tvilende til om dette er en farbar vei. All den tid de kirkene som faktisk har en eller annen form for tredelt vigslet tjeneste forstår de ulike tjenestene såpass ulikt som de gjør, og all den tid det finnes svært mange kirker som ikke opererer med dette tjenestemønsteret, mener vi det er viktig å ikke låse den videre samtalen om tjenestemønsteret i kirken til spørsmålet om konsensus om en treleddet modell (45–47).¹ Selv om man kan oppnå en viss konvergens mellom de historiske kirker på dette feltet, vil dette kunne ekskludere en rekke nyere kirker der en slik embetstenkning er svært fremmed. Fra et luthersk ståsted virker også vekten på autoritet og lydighet i behandlingen av tjenesteteologien fremmed (48–51).

Utviklingen i retning av et treleddet mønster svarer heller ikke til utviklingen i Den norske kirke de senere år, der man nå opererer med fire (fem hvis en regner med biskopen) ulike tjenester som det vigsles til. I den kontekst Den norske kirke befinner seg i, har man funnet et slik måte å ordne sine vigslede tjenester mest tjenlig.

Her mener vi dokumentet ikke i tilstrekkelig grad drøfter spørsmålet om et bestemt tjenestemønster er nødvendig for kirkens enhet. Fra et luthersk synspunkt er det viktig å fastholde at det er visse funksjoner tjenestene i kirken må ivareta, men at utformingen av disse kan variere. Det samsvarer også med en grunnleggende observasjon i pkt. 46 i dokumentet: «There is no single pattern of ministry in the New Testament, though all churches would look to Scripture in seeking to follow the will of the Lord concerning how ordained ministry is to be understood, ordered and exercised. At times, the Spirit has guided the Church to adapt its ministries to contextual needs.»² Etter vår mening burde dette føre til en større problematisering av tanken om at enighet om et bestemt tjenestemønster skulle være nødvendig for kirkelig enhet.

Vi mener også det er problematisk at dokumentet behandler vigslede tjenester uten å tematisere at alle kristne er kalt til gjøre tjeneste i kirken på ulike måter og at Ånden utruker dem til det. Her representerer dokumentet et tilbakeskritt i forhold til BEM, som nettopp forankrer sin behandling av de vigslede tjenester i en teologi om alle troendes kall til tjeneste: «All members are called to discover, with the help of the community, the gifts they have received and to use them for the building up of the Church and for the service of the world to which the Church is sent» (BEM, Ministry, 5).

Spørsmål 3: Hvilke tilpasninger eller fornyelser av kirkelivet utfordrer denne teksten deres kirke til å arbeide for?

I en tid hvor Den norske kirke står overfor store endringer knyttet til ulike reformer (gudstjenestereform, trosopplæringsreform, arbeide med plan for diakoni og plan for kirkemusikk) og til arbeidet med ny kirkeordning, representerer *The Church* på flere måter

¹ I denne sammenheng vil vi bemerke at den norske oversettelsens veksling mellom «vigslet» og «ordinert» er svært forvirrende. Den svarer dessuten verken til språkbruken i den engelske teksten eller til det som er gjeldende begrepsbruk f.eks. i Den norske kirke.

² Her siteres den engelske teksten fordi den norske oversettelsen gjennom sin veksling mellom ordinert og vigslet gjør teksten nærmest uforståelig.

en potensiell ressurs. For det første utfordrer teksten Den norske kirke til å tenke grunnleggende ekklesiologisk om de reformene og om det arbeidet med ny kirkeordning kirken står overfor. I *The Church* tegnes det opp en visjon for kirken som vil kunne gi retning til dette arbeidet på en rekke punkter. For det andre utfordrer teksten Den norske kirke til å tenke helhetlig om de endringsprosessene den er inne i. I *The Church* skisseres det en visjon for kirken, som legger stor vekt på at de ulike sidene ved kirkens identitet og oppdrag, står i et innbyrdes avhengighetsforhold til hverandre. For eksempel understrekes det at kirkens misjon i verden «er å forkynne det gode budskap om frelse i Jesus Kristus ... i ord og handling» (59), (vår utheving). Dette kan leses som en oppfordring til å la en grunnleggende misjonær holdning, hvor forkynnelse av ordet og tjenesten – diakonien – holdes sammen, få prege alt kirken foretar seg.

Det er imidlertid også her at enheten av hva kirken er gjør må komme mer sakssvarende til uttrykk, også i den språklige og selvbeskrivelsen, som allerede påpekt. Når dokumentet uttrykker at «... Christian communities cannot stand idly by in the face of natural disasters which affect their fellow human beings or threats to health such as the HIV and AIDS pandemic (pkt. 64)», eller at kirken må vise solidaritet med fattige, underslås det opplagte faktum at kirken selv rammes av naturkatastrofer og Aids, og at kanskje flertallet av verdens kristne selv er fattige. Som det sies fint i pkt. 34, "...as an historical reality, the Church is made up of human beings who are subject to the conditions of the world." Dette er betingelser som inneholder langt mer enn ulike trosoppfatninger og praksiser.

Endelig utfordrer pilegrimsperspektivet i uttalelsen til i større grad å tenke om kirken som foreløpig, som underveis mot et mål. For en etablert kirke er det nærliggende å tenke i statiske kategorier. *The Church* hjelper oss til å tenke at kirken – og vi – alltid er underveis, mot noe annet og større. På sin vei gjennom verden må kirken alltid ha løse teltpluggen. Det er en viktig lærdom både for den enkelte og for kirkeinstitusjonen.

Spørsmål 4: I hvilken utstrekning er deres kirke i stand til å etablere nærere forbindelser med andre kirker som kan slutte seg til beskrivelsen av Kirken i denne uttalelsen for sin egen del?

Den norske kirke bør ikke se noen problemer med å utvikle nærmere forbindelser med kirker som kan slutte seg til dokumentets forståelse av kirken. For vår del ser vi det største hinder for enhet på dette området i enkelte kirkers krav om tilslutning til en bestemt embetsforståelse eller tjenestemønster. Det betyr ikke at Den norske kirke ikke kan anerkjenne andre kirkers embeter og tjenestemønstre, men det er umulig å akseptere et krav om innordning som et premiss for videre enhet. Særlig problematisk blir det hvis dette innebærer en underkastelse under bestemte embetshaveres formelle autoritet og jurisdiksjon, slik det tradisjonelt har vært satt krav om fra pavestolens side. Paradoksalt nok har embeter som har hevdet å stå i enhetens tjeneste, vært et hinder for kirkelig enhet. Fra en luthersk synsvinkel er det imidlertid fullt mulig å anerkjenne pavens rolle som en sentral lederskikkelse i det økumeniske fellesskapet, dersom dette ikke knyttes til et krav om universell jurisdiksjon over kirkene (jf. pkt. 56)

Spørsmål 5: Hvilke sider av Kirkens liv innbyr til mer drøfting, og hva slags råd kan deres kirke gi til det pågående arbeidet i Faith and Order på kirkeforståelsens område?

Et problem med dokumenter av denne type er at de blir svært generelle, og dermed kan få stor oppslutning uten at det nødvendigvis løser så mange problemer. En grunn til at BEM ble så viktig, var at den gikk inn i konkrete spørsmål knyttet til bl.a. dåp og nattverd. Arbeidet med dåpsteologien er videreført bl.a. i dokumentet *One Baptism*. Man kunne tenke seg liknende prosesser når det gjelder nattverdsteologi og andre spørsmål. Her er

tjenesteteologien et av flere temaer som peker seg ut, men vi vil da mene at man må ha et bredere innsteg til problematikken enn det som ligger i det foreliggende dokument.

Som påpekt over, oppfordrer vi til at det arbeides videre med spørsmålet om sammenhengen mellom hva kirken er, og hva den gjør eller står overfor. Det er grunn til å stadig etterspørre hva eller hvem som er disse økumeniske dokumentenes implisitte kirkelige subjekt, og hva slags virkelighetsforståelse dette i tilfelle skaper. Og det er grunn til å ha enda skarpere fokus på de skillelinjer i kirkefellesskapet som ikke er konfesjonelle. Med tanke på at kjønnsdiskriminering fortsatt er en stor utfordring i og utenfor kirkene på globalt og nasjonalt nivå, finner vi grunn til å beklage den særskilt kjønnete avslutningen av dokumentet, der brudeparmetaforen anvendes på forholdet mellom Gud og kirken. Med tanke på alt det som fortsatt er uoppgjort og uavklart i kirkenes forhold til kjønnsdiskriminering, kunne en ønske at en hadde valgt en mer inkluderende språkbruk her.

Med vennlig hilsen for
Det teologiske Menighetsfakultet,

Vidar L. Haanes
rektor